

تالیف: منصور بن محمد بن احمد بن یوسف بن الیاس شیرازی

ناشر: مجمع ذخائر اسلامی

منصور بن محمد بن احمد بن یوسف بن الیاس شیرازی از پزشکان سده هشتم هجری است. این کتاب در اصل، بدون نام است و نسل‌های بعد آن را "تشریح بالتصویر"، یعنی کالبدشناسی مصور، "تشریح البدن"، "تشریح الابدان"، "رساله در تشریح بدن انسان و کیفیت اوضاع آن" نامیدند.

این رساله از چندین قسمت، تشکیل شده است: قسمت اول، مربوط به شرح تقدیم کتاب و بعد از آن مقدمه است. پس از آن پنج فصل و یک خاتمه دارد. **المقدمه:** شامل یک بحث دینی است درباره حکمت خلقت نوع انسان از طرف خداوند و استدلال بر این که چه قسمت از اندام‌های بدن، اول بار در رحم تشکیل می‌شود.

المقالة الاولى (فی العظام): در این فصل استخوانها تقریباً به طور مفصل مورد گفتگو قرار می‌گیرند و تعداد آنها صرف نظر از استخوانهای کنجی و لامی، ۲۴۸ عدد معرفی می‌شود.

المقالة الثانية (فی العصب): در این فصل به شرح سلسله اعصاب می‌پردازد. البته اشتباهاتی هم هست ولی این اشتباهات را فقط کالبدشناسان نسل‌های بعد می‌توانستند تصحیح کنند.

المقالة الثالثة (فی العضلات): این فصل درباره عضلات است. در این زمان عضلات هنوز نامگذاری نشده بود، لذا وی در اینجا به شرح کلی ساختمان یک عضله، معرفی اشکال مختلف آن، به صورتی که با چشم غیر مسلح دیده می‌شود و ذکر تعداد عضلات اکتفا می‌کند. این سینا مجموع عضلات را ۵۷۰ عدد ذکر می‌کند و اغلب نظریات هم در همین حوالی است.

المقالة الرابعة (فی الأوردة): در این فصل از وریدها و انشعابات آن سخن می‌گوید. منصور در این فصل به طور واضح، نظریات ابن سینا را بیان می‌کند.

المقالة الخامسة (فی الشرائین): این فصل درباره شرایین و انواع آن است. وی در این فصل به انواع سرخ رگها و انشعابات آن با ذکر وظایف هر یک پرداخته است.

الخاتمة (فی ذکر الاعضاء المركبة): قسمت آخر به چیزی که وی آن را اعضای مرکب می‌نامد، اختصاص دارد. در این فصل از قسمت‌هایی گفتگو می‌کند که ما آنها را "عضو" می‌نامیم و در پایان رساله‌ای در خصوص آبستی و جنین شناسی قرار گرفته است. جنین‌شناسی برای پزشکان آن زمان، مساله فوق‌العاده پیچیده‌ای محسوب می‌شد.

از مزایای دیگر این رساله وجود تصاویری است که مربوط به هر فصل می‌شود. این تصاویر، یک رشته طرح‌هایی هستند که هر کدام یکی از دستگاه‌های مهم بدن را نشان می‌دهد.

در انتها این منبع دارای "فهارس" می‌باشد که شامل ۷ نمایه است: ۱. آیات ۲. احادیث و عبارات عربی ۳. اشعار فارسی و عربی ۴. اشخاص ۵. اندام‌ها ۶. بیماری‌ها ۷. کتاب‌ها و نیز دارای "کتابنامه" می‌باشد.

